

Personer lagförda för brott år 2002

Här ges en kort sammanfattning av statistiken över personer lagförda för brott (lagföringsstatistik) år 2002. Lagföringsstatistiken används framförallt för att kunna följa utvecklingen av olika påföljder. Däremot är det svårt att utifrån lagföringsstatistiken få en bild av brottsutvecklingen. För hjälp att tolka statistiken se ”Tolka statistik” här på webbplatsen.

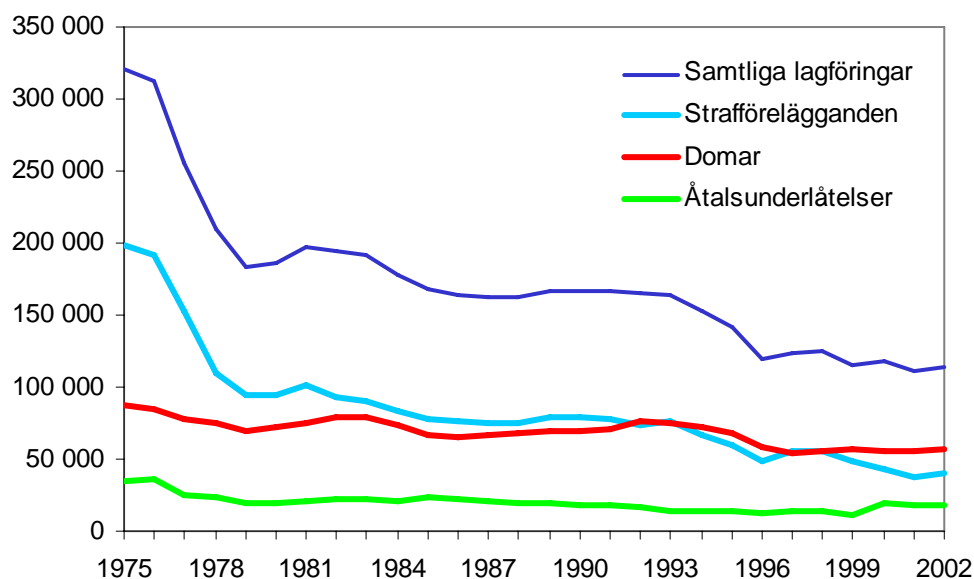
Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de personer som av domstol eller åklagare (strafföreläggande och åtalsunderlåtelse) bedömts vara skyldiga till brott. Om definitionen av personer lagförda för brott i statistiken kan du läsa mer om under ”Vad mäter vi?” här på webbplatsen.

Samtliga personer lagförda för brott

Att en person blir lagförd innebär förenklat att en person förklarats skyldig till brott. År 2003 lagfördes cirka 113 752 personer, en ökning med 3 procent eller drygt 3 700 lagförda personer jämfört med föregående år. Ökningen av lagföringar under året beror framförallt på en ökning av strafförelägganden på cirka 2 700 personer i jämförelse med år 2001 (se nedan). Även antalet personer lagförda i domstol ökade under året med 1 400 personer (2,5 procent) samtidigt som antalet meddelade åtalsunderlåtelser minskade med 390 personer (2 procent).

Av de lagförda personerna fick cirka hälften (57 700 personer) så kallade strafförelägganden eller åtalsunderlåtelser. De resterande personerna dömdes för brott i domstol. Utöver dessa fick ytterligare cirka 228 000 personer böter direkt av polis, så kallad ordningsbot. Ordningsbot rapporteras endast summariskt till BRÅ och redovisas därför separat i lagföringsstatistiken. Ordningsbot ingår därmed inte i statistiken över lagförda personer.

Sedan år 1975 har antalet personer som lagförts för brott mer än halverats. Den största minskningen inträffade mellan åren 1975 och 1978, i samband med att fylleri avkriminaliserades år 1977. Under den efterföljande perioden har utvecklingen varit stabilare, men utvecklingen har ändå markerats av en successiv minskning av antalet personer som lagförts för brott (se figur 1).

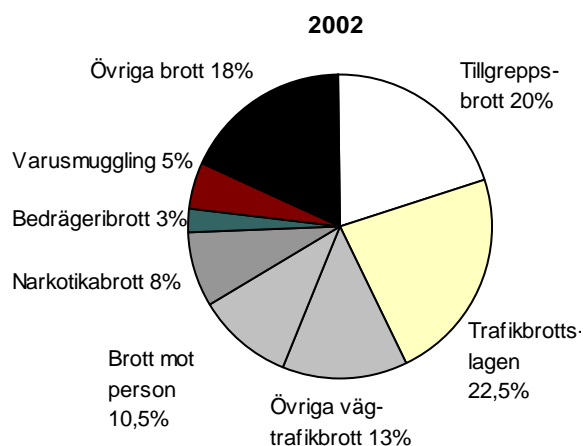

Figur 1. Antal personer lagförda för brott, åren 1975-2002.

Brott

Trafikbrott är den vanligaste brottskategorin i samband med lagföringar. År 2002 hade cirka en tredjedel (36 procent) av de lagförda personerna begått brott mot olika vägtrafikförfattningar. Bland de olika vägtrafikförfattningarna utgör brott mot trafikbrottslagen den största kategorin. I trafikbrottslagen ingår bland annat rattfylleri (inklusive rattfylleri under påverkan av narkotika) och olovlig körning. Jämfört med år 2001 har antalet personer som lagförts för olovlig körning eller rattfylleri som huvudbrott ökat med 14 procent eller cirka 1 600 personer.

Tillgrepsbrotten uppgick år 2002 till omkring 20 procent av huvudbrotten för samtliga lagförda personerna mot 21 procent av året innan. Andelen personer lagförda för tillgrepsbrott har legat på mellan 20 och 25 procent under den senaste tioårsperioden. Bland tillgrepsbrotten dominerar snatteri som utgör hälften av tillgrepsbrotten i lagföringarna år 2002.

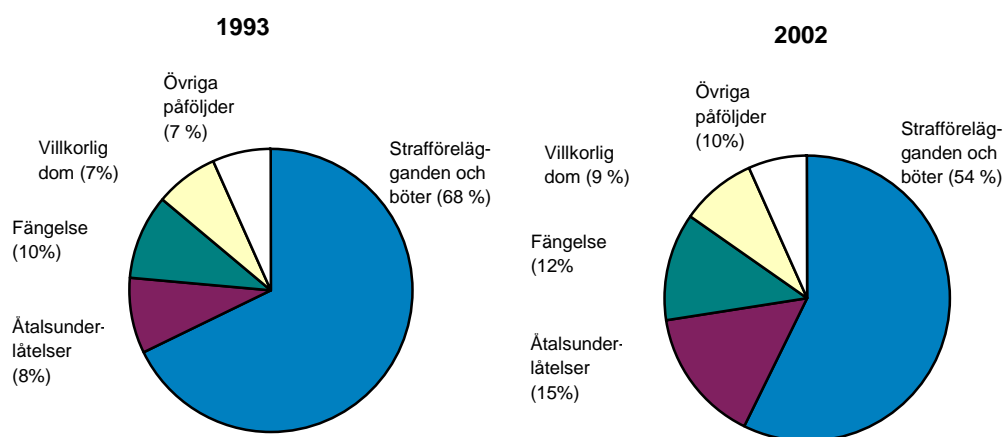

Figur 2. Andel personer lagförda för brott efter huvudbrott, år 2002.

Brottsstrukturen för lagförda personer ger en bild av vilka brottstyper som åklagare och domare lagfört en person för under ett år. Att tänka på är att redovisningen bygger på huvudbrott, det vill säga det brott som har den strängaste straffskalan i en lagföring, och därmed ger en viss underskattning av mer lindriga brotten. Det är vidare inte relevant att jämföra fördelningen av brotten mellan brotts- och lagföringsstatistiken, eftersom ett brott som anmäls under ett år behöver inte leda till lagföring under samma statistikår.

Påföljder

Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att följa *utvecklingen* av olika påföljder. I figur 3 visas fördelningen av påföljder för år 1993 och 2002.

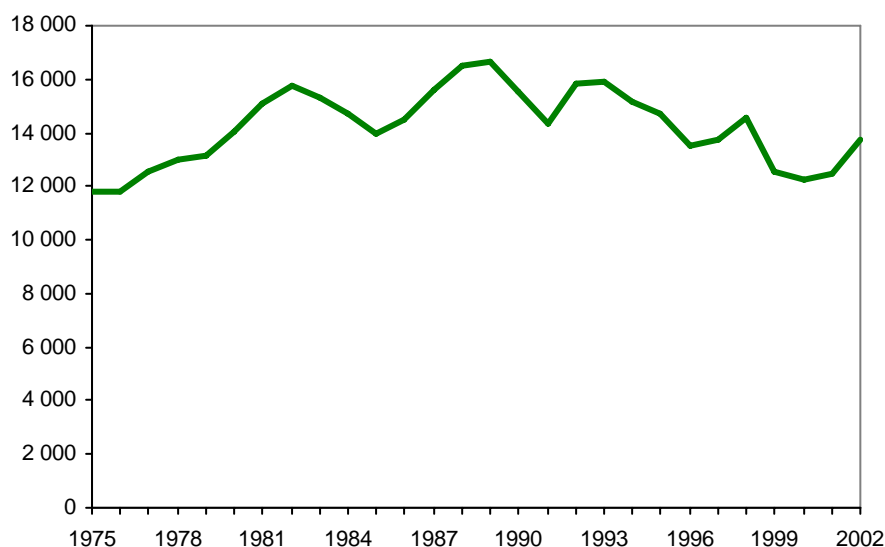
Figur 3. Andelen lagförda personer efter huvudpåföljd, åren 1993 och 2002.

Böter, genom dom eller godkänt strafföreläggande, är den vanligaste påföljden bland lagförda personer (se figur 3). År 2002 gavs böter som huvudpåföljd till cirka 61 500 personer, en ökning på 3 procent jämfört med år 2001. Ökningen kan helt förklaras av ett ökat antal godkända strafförelägganden på 7 procent, vilket i sin tur delvis beror på att Tullen under året till följd av systemtekniska skäl utfärdade strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot. Antalet personer *dömda* till böter minskade istället med 3,5 % jämfört med föregående år. Sett till den senaste tio års perioden har såväl andelen som antalet personer som bötesfällts dock minskat relativt kraftigt. Detta beror delvis på att antalet utfärdade och godkända strafförelägganden mer än halverats under perioden.

År 2002 dömdes knappt 13 800 personer till *fängelse* som huvudpåföljd, vilket är en ökning med cirka 1 300 personer eller 10 procent jämfört med år 2001. En relativt stor del av den ökningen år 2002 omfattas av personer dömda till kortare fängelsestraff på högst en månad. Antalet dömda till kortare fängelsestraff ökade med 580 personer eller 17 procent jämfört med året innan. Andelsmässigt var även ökningen av personer dömda till längre fängelsestraff på minst två år (inklusive livstid) relativt stor. Inom denna straffgrupp ökade antalet intagna med 13 procent eller 110 personer under året. Antalet personer dömda till längre fängelsestraff ökade successivt mellan åren 1975 till 1994 för att därefter minskade under

mitten av 1990-talet. Sedan år 1999 har dock antalet återigen ökat. År 2002 uppgick antalet fängelsedömda till längre straff på minst två år till 951 personer, vilket är den högsta noteringen sett tillbaka till år 1975.

Vad gäller utvecklingen av fängelsestraffet är *andel* lagförda personer som döms till fängelse något större jämfört med för tio år sedan (se figur 3). *Antalet* personer som döms till fängelse har dock minskat under samma period (se figur 4).

Figur 4. Antal personer dömda till fängelse, åren 1975-2002.

År 2002 dömdes 380 personer till rättspsykiatrisk vård, en ökning med 15 personer jämfört med år 2001. Antalet personer som överlämnas till rättspsykiatrisk vård har varierat mellan 300 och 450 personer sedan år 1975.

Under året dömdes cirka 6 600 personer till skyddstillsyn, en liten ökning på 3,5 procent jämfört med år 2001. Cirka 15 procent av de personer som dömdes till skyddstillsyn under år 2002 gavs även samhällstjänst. I jämförelse med år 2001 har antalet dömda till påföljden skyddstillsyn med samhällstjänst ökat med 8 procent. *Andelen* dömda till skyddstillsyn med samhällstjänst är däremot oförändrad jämfört med föregående år.

Den 1 januari 1999 infördes den nya påföljden sluten ungdomsvård. Samtidigt infördes även möjligheterna att kombinera påföljden vård inom socialtjänsten med föreskrift om ungdomstjänst samt påföljden villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst. De nya påföljderna har ökat kontinuerligt sedan de infördes.

År 2002 dömdes 114 ungdomar till *sluten ungdomsvård* vilket är 12 personer fler än föregående år. Genomsnittstiden för de dömda till sluten ungdomsvård uppgick till nio månaders. Närmre två tredjedelar var dömda för rån eller misshandel som huvudbrott.

Antalet dömda till vård inom socialtjänsten ökade med 11 procent eller 450 personer. Av dem som överlämnades till vård inom socialtjänsten år 2002 gavs närmre en femtedel (17 procent)

även ungdomstjänst. Totalt dömdes 463 personer till vård inom socialtjänsten med föreskrift om ungdomstjänst jämfört med 444 personer år 2001. En större andel av dessa (43 %) dömdes för tillgreppsbrott (stöld).

Av de personer som dömdes till villkorlig dom år 2002 gavs 37 procent påföljden i kombination med samhällstjänst. Påföljden villkorlig dom med samhällstjänst ökade med närmre 9 procent eller 303 personer år 2002 jämfört med föregående år och står därmed för en större del av ökningen på 5 procent (450 personer) av utdömandet av villkorliga domar under året. Påföljden villkorlig dom med samhällstjänst dömdes huvudsakligen (i 70 procent) ut till personer med grovt rattfylleri eller misshandel som huvudbrott.

Antalet godkända ordningsbotsförelägganden från Polisen år 2002 ökade med 11 procent eller 23 300 bötesförelägganden jämfört med år 2001. Bland annat bötfälldes 7 500 personer fler personer än året innan för att de inte använt bilbälte (avser förare).

Kön

Majoriteten, 84 procent, av samtliga lagförda personer år 2002 var män. *Antalet* lagförda kvinnor har legat på en relativt konstant nivå under den första delen av 1990-talet, i genomsnitt strax över 24 500 lagföringar per år. Under de senaste åren har nivån antalsmässigt sjunkit något. År 2002 uppgick antalet lagförda kvinnor till knappt 18 400. Ser man till *andelen* kvinnor som lagförts har det dock skett en ökning. Sedan början av 1990-talet har *andelen* kvinnor lagförda för brott ökat från cirka 14 till cirka 16 procent av det totala antalet lagföringar.

Snatteri, bedrägeri, missbruk av urkund och urkundsförfalskning är brottstyper där en relativt sett stor *andel* av de lagförda är kvinnor. År 2002 utgjorde kvinnorna mellan 35 och 49 procent av alla lagförda för dessa brottstyper. Männerna står istället för en stor *andel* av lagföringarna när det gäller misshandelsbrott, tillgrepp av fortskaffningsmedel, rån och sexualbrott. År 2002 var *andelen* lagförda män av samtliga lagföringar för dessa brott mellan 91 och 99 procent.

Om man ser till de brottstyper där *antalet* lagförda män respektive kvinnor är högt framträder en något annorlunda bild. Det vanligaste huvudbrottet sett till *antal* lagföringar bland kvinnor är snatteri, stöld, brott mot narkotikastrafflagen, lagen om straff för smuggling och trafikförordningen i nämnd ordning. De vanligaste brotten sett i *antal* lagföringar bland män är i fallande ordning olovlig körning, brott mot trafikförordningen, brott mot narkotikastrafflagen, misshandel (inklusive grov misshandel), snatteri, stöld och rattfylleri (inklusive drograttfylleri och grovt rattfylleri).

Ungdomar

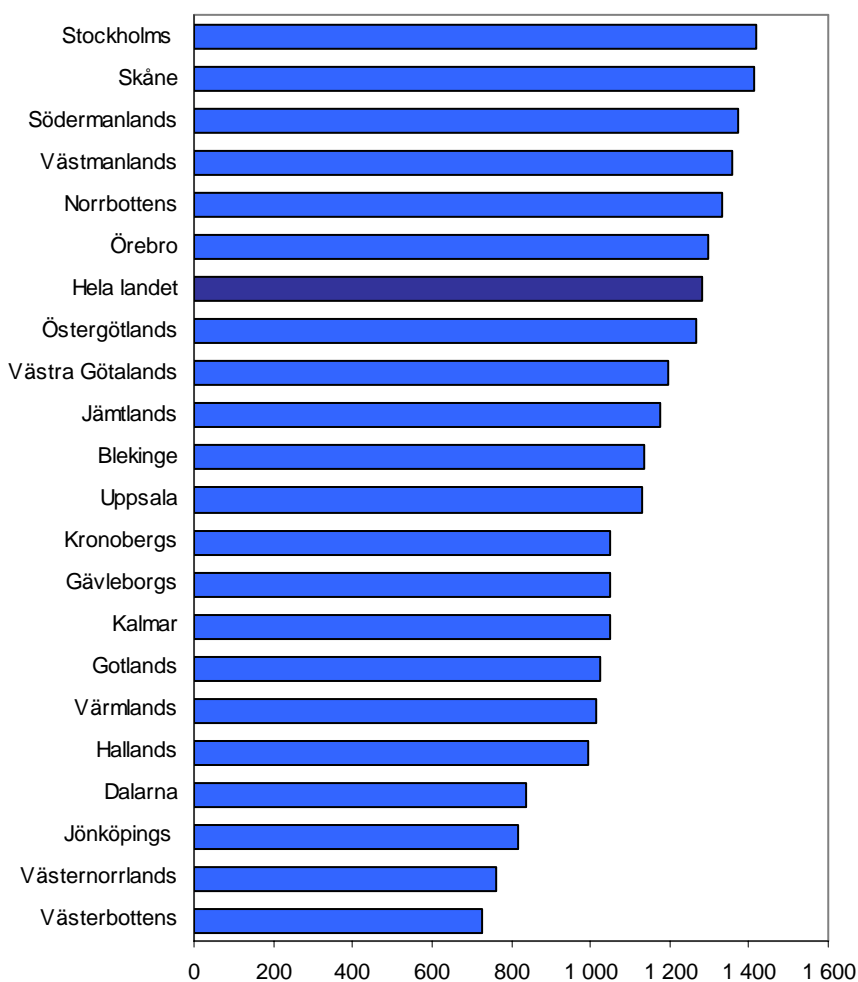
Cirka 23 400 lagförda personer år 2002 var i åldersgruppen 15-20 år, det vill säga en femtedel av samtliga personer lagförda för brott. Antalet lagförda ungdomar ökat med drygt 1 000

personer eller 5 procent i jämförelse med år 2001. Under en tioårsperiod har dock *antalet* ungdomar lagförda för brott genomgått en successiv minskning från cirka 32 000 lagförda personer, år 1993, till 23 400, år 2002, vilket motsvarar en minskning med 27 procent. *Andelen* lagförda ungdomar har dock under samma period legat på en relativt konstant nivå, mellan 19 och 22 procent av samtliga lagförda personer.

De huvudbrott, där ungdomar utgör en stor *andel* av samtliga lagföringar, är framförallt missbruk av urkund (87 procent), tillgrepp av fortskaffningsmedel (57 procent) och rån (55 procent). Brottstyper där istället *antalet* lagförda ungdomar är högt är framförallt snatteri, stöld, olovlig körning, misshandel, ringa narkotikabrott och skadegörelse

Regional fördelning

Av figur 5 framgår att Stockholms län hade det största antalet lagförda personer per 100 000 invånare i medelbefolkningen år 2002, följt av Skånes, Södermanlands Västmanlands och Norrbottens län. I dessa län lagfördes mellan 1 300 och drygt 1 400 personer per 100 000 av medelfolkmängden under året. Det lägsta antalet lagförda personer i relation till medelfolkmängden hade Västerbottens, Västernorrlands, Jönköpings och Dalarnas län, med i genomsnitt 800 lagföringar per 100 000 invånare.

Figur 5. Antal personer lagförda för brott per 100 000 av medelfolkmängden i länen, år 2002.